RISØR KOMMUNE
Samfunnsutvikling

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 25/1588-1
Saksbehandler Kamilla Solheim

Utvalg	Møtedato
Utvalg for livsløp og kultur	10.12.2025
Kommunestyret	18.12.2025

Kostnads- og driftsvurdering av Kulturskolen Øst i Agder

Kommunedirektørens forslag til vedtak
Kommunestyret tar vurderingene knyttet til kostnad og drift av Kulturskolen Øst i Agder, til orientering.

Under forutsetning av enighet i de samarbeidende kommunene gjøres følgende vedtak:
Risør kommune vedtar ny samarbeidsavtale for Kulturskolen Øst i Agder med virkning fra 01.01.2026. Budsjettet som legges frem for 2026 har innarbeidet endringene i samarbeidsavtalen.

Vedlegg
2025 Samarbeidsavtale for Kulturskolen Øst i Agder
Budsjettforslag 2026
2009-08-01 Vedtekter mars 2009
2025-05-22 Saksvedlegg til Risør

Kort resymé

Kulturskolen Øst i Agder er et samarbeid mellom Risør, Tvedestrand, Vegårshei og Gjerstad. Kulturskolen ble løftet frem med tanke på innsparinger i Bærekraft 25 prosjektet i Risør. Høsten 2024 konkluderte kommunedirektøren med at det ikke var tiltak knyttet til kulturskolen, som ville gi en innsparingseffekt på kort sikt. Det ble besluttet å jobbe videre med organiseringen av tilbudet sammen med de andre deltakerkommunene i kulturskolen.

I budsjettvedtaket desember 2024 gjorde kommunestyret følgende vedtak:
Vi ber kommunedirektøren gjøre en kostnads- og driftsvurdering av kulturskolen sammen med de andre samarbeidskommunene. Målsettingen må være å få ned driftskostnader og egenandelen for familiene. Kommunestyret ber Kommunedirektøren komme tilbake med en sak i løpet av første halvår 2025.

Saken fremmes nå, etter at det gjennom 2025 har vært gjentatt dialog med de andre samarbeidskommunene, og det er utarbeidet forslag til ny samarbeidsavtale som ligger til grunn for budsjettet 2026.

Saksopplysninger

Fra 1995-1998 drev Risør, Gjerstad, Tvedestrand og Vegårshei en felles musikkskole, og i 1998 ble samarbeidet utvidet til Kulturskolen Øst i Agder. Den siste avtalen mellom kommunene er fra 2009, og som en del av denne saken fremmes et nytt forslag til samarbeidsavtale kommunene mellom. Den nye samarbeidsavtalen er ment å erstatte tidligere avtaler, vedtekter og kommunestyrevedtak (se vedlegg).

Kulturskolens samfunnsoppdrag og formål er forankret i opplæringslovens kapittel 26-1 som sier at alle kommuner skal ha et kulturskoletilbud:

26-1 Kulturskole: Kommunen skal ha eit tilbod om kulturskole til barn og unge, organisert i tilknytning til skolen og kulturlivet.

26-2 Formålet med kulturskolen: Kulturskolen skal leggje til rette for at elevane får delta i ulike aktiviteteter der dei får lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstnariske uttrykk, i eit trygt og godt skolemiljø.

Tvedestrand kommune fungerer som vertskommune for Kulturskolen. Vertskommunen har arbeidsgiveransvar for de ansatte i kulturskolen og kulturskolens rektor er administrativt underlagt kommunedirektøren i Tvedestrand.

Inntil ny samarbeidsavtale er vedtatt i samarbeidskommunene, driftes Kulturskolen Øst i Agder etter vedtekter som er gjeldende fra 01.08.2009. Her er muligheten for oppsigelse beskrevet i punkt 14 (se vedlegg) og i ny samarbeidsavtale fremgår dette av punkt 12:
Ønsker en kommune å trekke seg ut av samarbeidet, må avtalen sies opp med minst to års varsel. Den som trekker seg ut har ikke krav på å få utbetalt sin andel av eiendeler før den interkommunale musikkskole (Kulturskolen Øst i Agder) blir nedlagt. Skolens eiendeler fordeles i så fall i samsvar med prosentfordelingen i pkt. 7.

Parallelt med at Risør jobbet med prosjektet Bærekraft 25, i 2024, pågikk det en prosess i Gjerstad kommune. Bakgrunnen for prosessen var at Gjerstad kommune over tid hadde opplevd at prisen for å være med i det interkommunale samarbeidet om Kulturskolen Øst i Agder «hadde økt jevnt og trutt, samtidig som kontingenten for den enkelte elev også hadde økt.» Kommunestyret i Gjerstad fattet følgende vedtak 12.12.2024:

Avtalen med vertskommunen Tvedestrand sies opp med 4 måneders angrefrist som vedlagt. Kommunedirektøren delegeres myndighet til å utarbeide et lokalt tilbud som koster hver kulturskolelev noe mindre enn dagens tilbud, og gir mulighet for økt undervisningstid. Kommunestyret ber om å få forelagt en plan for organisering av et tilbud i regi av Gjerstad kommune. Det må foreligge i god tid før angrefristen på 4 måneder utløper.
Endelig avgjørelse om å bli i nåværende samarbeid eller å starte i egen regi kommer opp som egen sak i kommunestyrets møte i mars.»

Basert på undersøkelser i egen organisasjon, dialogmøter og arbeidsmøter med de andre kommunene i samarbeidet, fremmet kommunedirektøren i Gjerstad en sak i mars 2025, hvor vurderingen var at det heftet tvil om det var mulig å på en god og kostnadsbesparende måte kunne rigge en lokal kulturskole i Gjerstad slik situasjonen er nå. Det er en risiko for at tilbudet ikke vil bli like godt som eksisterende tilbud.

Følgende ble vedtatt i kommunestyret i Gjerstad i mars 2025:
Gjerstad kommune trekker tilbake oppsigelsen av Tvedestrand kommunes vertskommuneansvar for kulturskole. Gjerstad kommune tar initiativ til en kostnads- og driftsvurdering av kulturskolen i forståelse med samarbeidskommunene, der siktemålet er best mulig utnytting av ressursene best mulig. Det bør vektlegges å få lengre økter for brukere av kulturskolen

Gjerstad kommune vil arbeide videre for å bremse kostnadsveksten i egenandelen for familiene, som kjøper tjenester av kulturskolen. Kommunestyret ber kommunedirektøren komme tilbake med en sak med mulige løsningsforslag, i løpet av skoleåret 2025-26.

Dermed står Risør og Gjerstad kommune med to ganske like vedtak, om å foreta kostnads- og driftsvurderinger av kulturskolen. Rektor ved Kulturskolen Øst i Agder uttalte følgende på henvendelse og spørsmål om konsekvenser ved å kutte i kostnadene og driftsutgiftene til Kulturskolen. Se hele innspillet fra mai 2025 i vedlegg:

I 2024 viser regnskapet at omtrent 94% av Kulturskolens utgifter er lønnsutgifter. En reduksjon i rammene vil bety mindre undervisning. Det er vanskelig å si hvilke tilbud som måtte reduseres (les hvilke instrument), men det vil sannsynligvis bli en reduksjon på de fleste fagene. Bl.a. vil Risør skolemusikkorps, som er en stor samarbeidspartner i Risør og som kjøper mange undervisningstimer av kulturskolen, måtte få mindre undervisning.

Jeg vil anbefale å ikke redusere på dans, da dette er et tilbud som har store grupper/mange elever pr lærer og dermed har godt inntjeningspotensial.
Oppsummering: Det vil bli mindre/dårligere tilbud til barn og unge. Kulturskolens rammer er små og selv små reduksjoner vil få store konsekvenser.

Gjennom året er det gjennomført dialogmøter på ulike plan. Blant annet ble det avholdt et møte med kommunedirektørene 22. august, hvor forslag til ny samarbeidsavtale, og budsjett basert på denne, ble presentert og godkjent som grunnlag for politisk behandling. Forslag til ny samarbeidsavtale er nå vedtatt i Tvedestrand og Vegårshei, og Gjerstad planlegger behandling av samarbeidsavtalen i desember.

Når det gjelder den delen av budsjettvedtaket fra desember 2024, som omhandlet målsettingen om å redusere egenandelen for den enkelte familie, så er det ikke gjort endringer i forslag til ny samarbeidsavtale som imøtekommer dette. Det er allikevel viktig å opplyse om at Kulturskolen Øst i Agder ligger noe under gjennomsnittet på egenbetalinger sammenliknet med de andre kystkommunene på Agder. Alle kommunene i samarbeidet ser hvordan de kan lage egne ordninger i sine kommuner, og per i dag har Gjerstad «Aktivt med» hvor barn / unge kan søke om støtte til fritidsaktiviteter. Tvedestrand har «Fritidskortet» og Risør har «Fritidskassa». Vegårshei ser foreløpig ut til å mangle en tilsvarende ordning.

I Risør ble Fritidskassa innført i august 2023. Målet er å legge til rette for at alle barn og unge, gjennom å delta på fritidsaktiviteter skal ha mulighet til mestring og samfunnsdeltakelse. Målgruppen for Fritidskassa er barn og unge fra 6 – 19 år, som av ulike grunner ikke deltar på faste og ukentlige fritidsaktiviteter, hvor en hovedgrunn kan være knyttet til familiens økonomi. Det

gis støtte til en aktivitet pr. barn i halvåret, hvor støtten er på inntil kr. 2000 og sånn sett kan dekke et kulturskoletilbud.

Samarbeidsavtalen med tilhørende budsjett bygger stort sett videre på avtalen fra 1995, med noen endringer av fordelingsnøkkel på de ulike fagene. Dette er endringene:

Fordelingsnøkkel på musikk (tallene i parentes er nåværende fordeling):

- Risør og Tvedestrand: 37% (37%)
- Gjerstad: 13,5% (15%)
- Vegårshei: 12,5% (11%)

Grunnlaget for endringen er gjort på bakgrunn av endringer i folketallet.

Fordelingsnøkkel på kunst (tallene i parentes er nåværende fordeling):

- Risør 33,3 % (28,9%)
- Tvedestrand 33,3% (23,7%)
- Gjerstad 16,7% (23,7%)
- Vegårshei 16,7% (23,7%)

Forslaget bygger på elevgrunnlaget for kunstundervisningen de siste 10 årene og det er konkludert med at det er grunnlag for to kunstgrupper i Risør og Tvedestrand og én gruppe i Gjerstad og på Vegårshei. Dette samsvarer godt med innbyggertallene. Dette innebærer en reduksjon på stillinger til kunstundervisning. Dette ble løst ved at en av kunstlærerne gikk av med pensjon våren 2025. Denne stillingen er ikke erstattet i påvente av ny samarbeidsavtale. Så selv om det er en prosent-økning for både Risør og Tvedestrand, betyr ikke dette økte utgifter da den samlede lønnsutgiften går ned. Gjerstad og Vegårshei mister én gruppe kunst hver med denne nye ordningen. Hvis disse kommunene ønsker å opprettholde kunstaktiviteten, betyr det økte utgifter for disse to kommunene og ingen endring for hhv Risør og Tvedestrand.

Fordelingsnøkkel på dans er uendret, da dette kun er et tilbud i Risør kommune. De belastes 100% for dette tilbudet.

Fordelingsnøkkel på fordeling av rektorutgifter fordelt på fagene.
I den opprinnelige avtalen var ikke dette et punkt. Det er uklart når denne fordelingen kom inn i samarbeidet. Forslag til ny fordeling er (tallene i parentes er nåværende fordeling):

- Musikk 80% (80%)
- Kunst 10% (15%)
- Dans 10% (5%)

Her er det gjort en utjevning mellom kunst og dans. Det er flere elever på dans enn på kunst og det er flere undervisningspartier på dans enn på kunst. Derfor er det en økning på dans og reduksjon på kunst.

Videre i samarbeidsavtalen er det et punkt som omhandler et samarbeidsutvalg. Dette erstatter tidligere punkt om et styre. I alle disse årene siden etableringen, har det ikke blitt opprettet et styre for Kulturskolen. Kulturskolen har rapportert til den til enhver gjeldende sektorleder og i veldig mange år ble budsjettet lagt frem for behandling i det som tidligere het ordfører- og rådmannsmøtet.

Ved etablering av et *samarbeidsutvalg*, kan medlemskommunene få informasjon om Kulturskolens aktivitet i de ulike kommunene. Her er det også anledning til å komme med innspill og stille spørsmål om Kulturskolens aktivitet og komme med utviklingsforslag. Det er også tenkt som et forum der Kulturskolen blir godt kjent med hva som rører seg i kommunene.

I påvente av behandling av forslag til ny samarbeidsavtale i alle samarbeidskommunene, ble det avholdt et første møte i det foreslåtte samarbeidsutvalget 12. november. Her er det de ulike enhetslederne / avdelingslederne fra kulturområdet i samarbeidskommunene som inviteres.

Ny nasjonal rammeplan for kulturskolen – «Kulturskolen for alle»
Parallelt med at kommunedirektøren er bedt om å foreta en kostnads- og driftsvurdering av kulturskolen, sammen med de andre samarbeidskommunene, hvor målsettingen er å få ned driftskostnadene og egenandelen for den enkelte elev, har Kulturskolerådets landsting vedtatt en ny Rammeplan for kulturskolen – Kulturskolen for alle (2024). Den nye rammeplanen er en oppfølging av Stortingsmedling nr. 18 (2020-2021) som ba Kulturskolerådet vurdere endringer i tråd med nasjonale forventninger til kunst og kultur for barn og unge.
Kulturskolerådets landsting er organisasjonens øverste organ, og har myndighet til å vedta viktige strategiske og politiske dokumenter, som eksempelvis en ny rammeplan for kulturskolen.

Rammeplanen er laget på oppdrag fra Kulturskolerådets medlemmer, som er kommunene i Norge, og intensjonen er at rammeplanen skal gi landets kommunale kulturskoler et innovativt og kvalitativt løft.

Rammeplanen for kulturskolen er en veiledende plan for hvordan kulturskolen kan se ut i den enkelte kommune, og den trer i kraft når en kommune har vedtatt å følge den.

Kulturskolesamarbeidet ser for seg at samarbeidskommunene får den nye rammeplanen til behandling våren 2026.

Økonomi

Ifølge vedtektene/samarbeidsavtalen har ikke den enkelte kommune anledning til å komme med selvstendige krav om reduksjon i rammene til Kulturskolen. Rammene blir lagt i budsjettprosessen og vedtektene/eller samarbeidsavtalen har sånn sett befestet fordelingen medlemskommunene skal betale.

Budsjettet blir utarbeidet av rektor ved kulturskolen i samarbeid med økonomiavdelingen i Tvedestrand kommune. Budsjettforslaget blir deretter presentert for det nye samarbeidsutvalget som bringer det inne i egen kommune. Budsjettforslaget for 2026 ble presentert for kommunedirektørene i samarbeidet, allerede 22. august i år. I budsjettforslaget som legges til grunn for 2026 er Risørs egenandel på kr. 2.669.000.

Kommuneplan

Et av kommuneplanens mål er at kunst og kultur skal være en viktig kraft i utviklingen av Risør fram mot 2035. Et tiltak for å nå dette målet, er å etablere attraktive aktiviteter for barn og unge i hele kommunen. I tillegg til å være en lovpålagt oppgave, er en kommunal kulturskole en viktig drivkraft for å nå dette målet. I Risør bidrar kulturskolen til at barn og unge tilbys et profesjonelt tilbud både innen dans, kunst og musikk.

Folkehelse og levekår

Kulturskolen er en viktig arena for mestring, læring og sosial tilhørighet for barn og unge i en kommune. Deltakelse i kunst- og kulturaktiviteter har dokumentert positiv effekt på psykisk helse, trivsel og livskvalitet. Gjennom musikk, dans og visuelle kunstfag får barn og unge mulighet til å utvikle ferdigheter, oppleve mestring og bygge sosiale nettverk. Dette kan bidra til å styrke beskyttelsesfaktorer mot utenforskap og psykiske helseutfordringer. Ny nasjonal rammeplan for kulturskolen (2024) har som mål å være en kulturskole for alle og kulturskolen er en god arena for integrering.

Vurderinger
Kulturskolen Øst i Agder har siden etableringen vært et viktig tilbud for barn og unge i regionen, og samarbeidet har gitt kommunene mulighet til å tilby et bredt spekter av fag som det kunne vært krevende å opprettholde lokalt, blant annet fordi stillingene allerede er små, og ville vært mindre i lokale kulturskoler. Forslag til ny samarbeidsavtale gir en klar ramme for samarbeid og oppsigelse, og dagens organisering med Tvedestrand som vertskommune har fungert stabilt over tid.

De siste årene har kostnadsutviklingen vært en utfordring, både for kommunene og for familiene som benytter tilbudet. Gjerstad kommunes prosess i 2024–2025 viser at det er krevende å etablere et lokalt kulturskoletilbud som gir samme bredde og kvalitet som dagens ordning, uten vesentlig økte kostnader eller redusert undervisningstid. Dette understøttes av rektors vurdering av at 94 % av kostnadene er knyttet til lønn, og at selv små reduksjoner i rammer vil gi merkbare

konsekvenser for tilbudet. Etter nøye gjennomgang finner vi altså ingen realistiske måter å redusere driftskostnadene på uten å samtidig svekke undervisningstilbudet betydelig.

Risør deler Gjerstads mål om å bremse kostnadsveksten og redusere egenandelen for familiene. Det er positivt at kommunen har etablert Fritidskassa som et virkemiddel for sosial utjevning. Dette er tiltak som kan bidra til at økonomi ikke blir en barriere for deltakelse.

Forslag til ny samarbeidsavtale, som ligger til grunn for budsjettet for 2026, innebærer justeringer i fordelingsnøklene basert på folketall og elevgrunnlag. Endringene gir en mer rettferdig fordeling av kostnader og samsvarer med faktisk aktivitet. Det er også positivt at reduksjon i kunsttilbudet er løst gjennom naturlig avgang, og ikke gjennom oppsigelser.

Kommunedirektøren vurderer at det fortsatt er stor verdi i å opprettholde det interkommunale samarbeidet. Det gir et bredt og kvalitativt godt tilbud til barn og unge, og det ansees som lite realistisk å etablere et like godt lokalt tilbud uten betydelig kostnadsøkning. Et svekket kulturskoletilbud vil motarbeide Risørs mål om at talentutvikling er et hovedsatsingsområde, og at Kulturskolen Øst i Agder er definert som «en viktig del av den kulturelle grunnmuren og basis for talentutvikling». Samtidig er det nødvendig å følge opp utviklingen av kostnader og driftsutgifter, og kommunedirektøren mener at oppfølging og utvikling av Kulturskolen Øst i Agder, kan bli bedre med etableringen av et samarbeidsutvalg. Et samarbeidsutvalg som møtes jevnlig kan bli et godt organ som er oppmerksom på å bremse kostnadsveksten i egenandelen for familiene, og som kan utveksle erfaringer basert på ulike løsninger for å imøtekomme en krevende egenandel for noen familier.

Kommunedirektørens konklusjon
Risør bør støtte den nye samarbeidsavtalen som er foreslått, og budsjettet for 2026 som er utformet på bakgrunn av denne. Det nye samarbeidsutvalget må ha et kontinuerlig fokus på kostnads- og driftsutgiftene for Kulturskolen, og være ekstra oppmerksom på hvordan disse slår ut i egenandelen til den enkelte familie. Kommunene bør videreutvikle ordninger som Fritidskassa for å sikre sosial utjevning og like muligheter for deltakelse for alle barn og unge i kommunen.